

Ruta verdagueriana de Folgueroles.

SEAS

diumenge 1 de març 98

matinal literària

LA FORMIGA

Una hermosa plana
tinguí per bressol;
com la vigatana
no en veu altra el sol.
Jo fui la formiga
de son pla i garriga,
del mas oreneta,
del camp rossinyol.

Per les torreneres
que alegre tresquí
del camp a les eres,
de l'hort al jardí,
me nasqueren ales
com a les cigales
i a aquell pla d'Ausona
l'adéu jo doní.

Vegí hermoses terres,
més d'una ciutat,
m'enfilí a les serres
de l'alt Montserrat.
Baixí a Barcelona,
la perla amb què l'ona
enriquí fa segles
l'antic Principat.

Dintre horts que floriren
per encantament,
palaus se m'obriren
plens d'or i d'argent.
En mala diada
ne fiu ma posada,
puix ma vida i somnis
fugiren corrent.

Mes grandeses foren
floretes d'empriu
que neixen i moren,
bombolles de riu.
Fou aquella glòria
vana i transitòria,
com pel lapidaire
rosada d'estiu.

Tot era falsia
dintre aquell palau,
los mots que hi sentia
d'afecte i de pau.
Los ramells de roses
foren de gatoses;
los llaços de murta
cadenes d'esclau.

Dintre aquelles sales
enemic cruel
les frisoses ales
me llevà d'arrel.
Si no hagués deixada
la gàbia daurada,
mai més vos veuria,
ma terra i mon cel.

Jo deixí en mala hora
lo teu pagesiu,
oh poble que enyora
mon coret soliu:
de ma terra amiga
jo fóra formiga:
¡mal hagen les ales
que m'han tret del niu!

RECORDS I SOMNIS¹

Cada gota de rosada
té son arc-de-Sant-Martí,
cada aucell sa refilada,
cada palau son jardí:
té sa llum cada capella
cada bosc sa fontanella;
lo dia clou sa parpella,
mes tingué son dematí.

De l'albada de la vida
també he vist l'abril i el maig
abocar-me llur florida
sobre el front a raig a raig.
Quan recordo ta bellesa,
sol hermós de la infantesa,
a l'ocàs de la vellesa
que de pressa i trist me'n vaig!

Quan recordo l'hermosura
d'aquell cel asserenat
on cercà ma ànima pura
somnia bells i veritat;
somni bell que m'hi somreies,
flor divina, com te deies?
Si allí, encara t'assoleies,
com mai més jo t'he obirat?

Frescos anys de la ignocència,
com fugiu sens dir-me adéu.
amb l'albor de l'existència
primavera del cor meu.
Oh dolcíssimes onades
d'aquell Edem davallades,²
per mon prat ja sou passades
i mai més hi tornareu!

Aquell córrer per les hortes,
aquell rodar pel jardí,
ai!, com eixes fulles mortes
que hi apila el trebolí!
Aquella odor de poncelles,
aquell cel vessant d'estrelles,
nits, trencs d'alba, caramelles,
qui tant d'hora us esvaní?

A on són mes companyones,
a on són mos companyons?
Qui esfullà vostres corones?
Qui esbullà nostres cançons?
Què s'és feta l'alegria
que del cor nos sobreeixia,
adollant-se'ns nit i dia
com les aigües de les fonts?

Ja són blancs los cabells rossos,
ja s'emboira l'ull blavís,³
i aquell bosc de pins i arboços
és un prat conreadís.
Ja mai més per les boscúries
correrem a voladúries;
adéu, somnis i cantúries,
i aleteigs del paradís!

Per què el cor com la coloma
fent volades i cantant
de ses ales perd la ploma,
de sa llengua perd lo cant?
Ah! tal volta és una lira
que com més canta i sospira,
més a l'aire que la inspira
va ses cordes trossejant.

Tan joiosos, ai! que foren
mes albors, com han fugit!
les roselles, com se moren
l'endemà d'haver florit!
Per què els dies més hermosos
van a pondre's més pressosos?
Per què el cel d'ulls més blavosos
s'emparpella amb negra nit?

Los rosers perden la fulla
les roses perden l'olor;
lo temps, que els arbres despulla,
d'il·lusions despulla el cor.
Tan sols una a mi me'n resta
que no esfulla cap tempesta:
la llum de l'eterna festa,
lo cant de l'etern amor.

Oh! que trist seria el viure
si el paradís celestial
no es vegés com ull somriure
de la terra en lo capçal:
si del clot en l'altra vora
no s'alçàs novella aurora,
front diví del jorn que enyora
la nostra ànima immortal!

A LA VERGE

Jo tenia cinc anys; anava a estudi
en mon humil poblet de Folgueroles;
de mos pobres esplets digne preludi,
portava sota el braç les beceroles.

Lo mestre era un vellet; sa barretina
més llarga era bon tros que sa ciència,
mes, quina font tan pura sa doctrina!
quin mirall tan hermós sa consciència!

Se sadollava d'aquesta aigua el llavi
no sabent en la terra millor font,
i quan tornava a casa: «¿De tan savi,
deia a la mare, n'hi ha cap més al món?»

En sa grossa cadira de baqueta
encara en sembla veure'l assentat:
sa taula era coberta de baieta
que em recordava la verdor del prat.

La infantívola escola presidia,
dins sa capella de paper tenyit,
vostra imatge bellíssima, oh Maria,
que havia ja a mos avis presidit.

Jesús en vostra falda nos somreia,
allargant-nos joiós ses blanques mans;
—Ameu-la, és mare nostra— apar que ens deia;
—los nois que l'aimen bé són mos germans.

A sos peus esgranàvem lo rosari,
l'oració de l'Arcàngel repetint;
i es tornava l'escola un santuari
on Vós devieu predicar sovint.

Vostre meç arribà, oh dolça Maria,
i ens convidà lo mestre a dar-vos flors.
¿Com no havia de dur-hi jo la mia
a l'astre matinal dels meus amors?

En mon roser, ail, no trobí cap rosa,
sols trobí una poncella a punt d'obrir,
com l'ànima d'un nin que encara closa
guarda per Déu son matinal respir.

Pujo al conreu que goretava el pare,
hi cullo uns botons d'or; baixo al torrent
on per sos tovallons ma pobra mare
trobar solia lo color d'argent.

Allí trobo la humil margaridoia,
ullet amb què la terra mira el cel,
lo trèvol de color de la lliroia,
la blava jonça que és un vas de mel.

Jo no havia pujat a la boscúria
on riu l'englatiner d'olor suau;
safir caigut entre les neus de Núria,
no havia encara vist lo lliri blau.

No tenia en mon hort la satalia
ni el gessamí tot estrellat de flors;
jo altre jardí en la terra no sabia:
que hermós trobava aquell jardí allavors.

Tot mirant-me les flors, joia per joia,
amb mà gelosa aní lligant lo ram
del meu bateig amb una bonicoia
cinta de seda amb voravius d'estam.

Quan a la tarda el presentí al bon mestre,
cada infantó li presentava el seu;
era jo el més petit i lo menys destre;
de tots los rams fou lo pitjor lo meu.

Lo vegí caure i rodolar pel sostre,
mentre els altres, quiscun en son pitxer,
pujaven a enramar la imatge vostra,
reina gentil de mon amor primer.

Vegí mes flors als peus dels qui passaven
donant-los amb la vida lo perfum;
vegí com se marcién i esfullaven,
ai!, com les trobes que ara dono a llum!

Lo que plorí aquell ram fou sense mida;
no em podia la mare aconhortar;
Mare del cel, estrella de ma vida,
vullau mes darrerics acceptar.

Tenia jo cinc anys, ara cinquanta,
i us porto un altre ramellet de flors;
deixau-les arribar a vostra planta
enc que sien més pobres que allavors.

Aquelles en primícia us ofería
lo meu verger, que sols per vós florí;
aquest n'és la humil tardaneria,
mes amb mon cor i tot, veu's-e-la aquí.

Aquelles eren flors primaverenques
i aqueixes, ai de mi!, són flors d'hivern:
mes són per Vós, Maria, primerenques,
que és mon primer amor, amor etern.

L'ARPA

Damunt de mon poblet hi ha una capella
d'una roureda secular voltada,
és son altar lo trono d'una Verge
d'aquella rodalia sobirana.
Era ma pobra mare, que al cel sia,
sa més fidel i més humil vassalla,
i sent jo petitó, cada diumenge
a dur-li alguna toia me portava,
a son Fill oferint-me que em somreia,
com jo, assegut en la materna falda.
Un cap-al-tard, tindria alguna pena
puix ella féu l'oració més llarga
i esgranà lo rosari més calmosa
barrejant amb sos grans alguna llàgrima,
i lo tornà a resar; li recaria
sola deixar l'amor de la seva ànima.
A l'empènyer la porta de l'església,
un fill de Nàpols eixerit passava,
duent al coll una arpa tota plena
d'harmoniosa música d'Itàlia.
Ella, escorrent sa bossa escanyolida,
un rajolí de notes li demana
per la Verge Santíssima que es queda
sola i de nit en la boscúria isarda.
A un caire del portal lo jove es posa
i passa els dits per los bordons de l'arpa;
quiscun llança una nota, melodia
que amb melodies cèliques s'enllaça,
murmurioses urnes que s'aboquen
barrejant sa corrent immaculada
de gemecs de neguit, himnes de festa,
defalliment d'amor i crits d'*bosanna*.
Lo temple escolta i, amb la boca oberta,
apar que a la boscúria li demana
si són los passarells que a voladúries
hi solen refilar al trenc de l'alba,
amb aleteigs i música divina
desvetllant la natura endormiscada.
La mare seia al marxapeu del temple,
i jo, mig recolzat sobre sa falda,
i a tres dits de mos ulls l'instrument músic
omplia la rodona portalada.
Jo, mentres l'ona cèlica bevia,
primerenca regor de la meva ànima,
a través de les cordes, fonts perennes
per on lo paradís se m'hi vessava,
a aquell bocí de món que coneixia,
a la terra i al cel doní una ullada.

Que hermosos los trobí! ¡per la finestra
de reixa d'or si jo els vegés encara!
Vegí el Montseny engarlandat de boscos,
vegí el Puigmal de cabellera blanca
damunt la serra del Pirene altívol
com un gegant al cim d'una muralla,
i entre ells, estesa en son conreu, Ausona
a prop del Gurri de lluentes aigües,
com gentil segadora muntanyesa
que dorm al peu de son falçó de plata.
Més humil i més pròxima, l'església
vegí de mon poblet, ramat de cases
que com pollets esveradissos viuen
a l'aixopluc de les maternes ales.
Entre elles una n'obirí més xica
que les seves veïnes i més blanca;
lo fum sortia de la llar fumosa
plena per mi de resplendors de l'alba.
Mos companys i companyones tendres
feien a dalt del porxe la sardana
i baixaven a l'hort, a rua feta,
papallons joguinosos d'hora baixa;
elles envers les roses que florien,
ells vers on lo cirer vermellejava,
no tant com les enceses barretines
que s'hi veien pujar com una parra.
Feien jocs d'innocència i de platxeri
i corrien i reien i cantaven,
i sa dolça cridòria me venia
amb lo melós arpegi barrejada.
Vegí el camp de mon pare, ros de xeixa
crescudada amb sa suor. Vegí l'obaga,
los boscos i soleis, nius de mos somnis
d'on lo més primerenc prengué volada.
I vegí vostres peus i vostres cingles
i vostres fronts, oh serres de la pàtria!
i al pondre's damunt seu l'astre del dia,
corona d'or irradiant de flama,
engolir-se'l vegí l'alt Pedraforca
fet un Vesuvi atapeït de lava,
i entre el floreig d'estrelles que naixien
del vespre hermós entre les fosques ales,
com aurora divina que em somreia
vegí en lo cel la Musa Catalana.

LA PLANA DE VIC

(A L'ESBART DE SOS POETES)

Niuada de calàndries, poetes de ma terra,
jo enyoro vostres càntics d'amor dintre la mar;
avui que el maig aboca ses flors pel pla i la serra
aïl, qui us sentis a l'hora de l'alba refilar!

¡Qui pogués amb vosaltres volar per les rouredes
que veuen les suades de l'aspre Pirineu,
i vora els banys de cisnes d'aqueixes pollancredes
descabdellar lo somni que és vida del cor meu!

Ja es deuen prats i ribes cobrir de verds domassos,
cada turó amb la vesta de flors que més li escau,
la santa primavera per rebre entre sos braços
que amb nuvials adreços hi baixa del cel blau.

¿Per eixos camps que fiten los lledoners i saules,
lo fenc ja trau espiga, les pomeredes flor?
¿Les coromines mostren a regadiues taules
fajols que es tornen plata, forments que es tornen or?

¿I el cànem que el desembre veurà de la filosa
rajar al fus, fusada tornant-se el fi moixell?
¿I el pèsol de flor blanca parenta de la rosa,
i el lli de flor vermella germana del clavell?

Vermellegen per eixos restobles les roselles?
La clavellina enrama finestres i balcons?
¿La barretina encara floreix al costat d'elles,
com flor de Catalunya que esclata sobre els fronts?

Lo rossinyol que canta, la tórtora que plora,
a fer-li ses albadas són gaire matiners?
Tornaren-li aurenets al porxe que s'enyora?
Ja van engarlandant-se de roses los rosers?

Ja deu brodar lo Gurri son riberal alegre
perquè a jugar-hi a estones davallen los infants,
i les bardisses cloure la boca del Gorg Negre
perquè el bram de l'abisme no esglaie els caminants.

Les serres, que es coronen de núvols i d'estrelles,
de neu sa vesta a esqueixos ja donaran al Ter,
restant-hi claps encara, com escamot d'ovelles
que delma cada dia la mà del carnisser.

¡Com deu alçar Casserres sa bizantina torre
per veure Saladheures i el vell cloquer de Vic!
Lo Ter que envers Girona marradejant s'escorre
se'n porta gaires pedres del seu mural antic?

Castells de Savassona, d'Orís i de Centelles,
gegants d'altres centúries, encara alçau lo front?
¿Podré tornar a veure-us, masies i capelles
d'on raja amb l'amor patri la fe com d'una font?

¿Sant Jordi guarda encara ses Lloses gegantines,
sepulcre de reis celtas o de llurs déus altar?
¿Ripoll, com altre fènix, renaix de ses ruïnes,
o l'arbre de la pàtria s'acaba d'esbrancar?

¡I l'arbre que us abriga, com deu ja fer bona ombra,
ornat de nou brancatge son tronc ja revellit!
¡Los raigs del sol com deuen jugar amb sa resombra,
com vol de papallones per un verger florit!

Me'n guarda de mos somnis algun d'aletes blanques?
Volaren tots com fulles que escampa la tardor?
Les cadernereres troben un niu entre les branques;
mos càntics per niuar-hi trobaren algun cor?

¡Almenys oint los vostres d'amor i juvenesa,
de l'aigua al dolç murmuri qui somniar pogués!
Més ai, fuig com la vida ma nau pel vent empesa,
qui sap a l'ombra dolça si ens hi veurem mai més!

¡Que amargues són, que amargues d'aquesta mar les ones
per qui nasqué en la terra i en un bressol florit!
dolç aire de la pàtria que a tots la vida dónes,
per què a mi sols tes ales m'allunyen del seu pit?

Niuada de calàndries, poetes de ma terra,
jo enyoro vostres càntics d'amor, dintre la mar;
avui que el maig aboca ses flors pel pla i la serra
cantau, cantau vosaltres, deixau-me a mi plorar!

Davant les Illes Terçeres, 15 de maig de 1875

EL DOLMEN DE SANT JORDI

(TRADICIÓ)

I

La vall hermosa de Vic
planera n'és i rodona,
planera com un diner,
rodona com una mola,
sobretot per qui la veu
des del cim de Puigseslloses,
que d'eixa plana és lo cor,
lo botó d'aqueixa roda.
Les Lloses que li han dat nom
semblen, talment, de ciclòpiques,
los palets amb què Roland,
jugava a l'estre alguna hora.
Mes no les pujà Roland,
ni tampoc lo Gira-roques,
ni el gegantàs del Farell,
sinó una santa pastora,
la pastoreta del Puig,
d'aqueixos marges viola.

II

D'una a una les dugué
des dels munts de Folgueroles,
la rocassa sobre el cap
com si fos una corona,
una corona de flors
de gessamí i de lliroia,
lo fus ballant en sos dits
i al seu costat la filosa.
Al ser al cim del turó,
d'un cap en terra les colga,
del gentil sant Jordi als peus
fent una pleta de roques.
Sos anyells tanca allà dins
quan vol resar una estona
de Catalunya al patró,
qui, encastellat en sa torre,
defensa als pobres veïns
com sa pollada una lloca.

III

Entre eix *dolmen* i eix altar
amb què ma terra es corona,
lo dia del Sant Roser
amb sa cadena de roses
comptarà vint-i-cinc anys
que allà cantí missa nova.
¿Per què a la plana baixí
després de dir *Sursum corda*
amb Jesucrist a les mans,
l'amor que mon pit enyora?
¿Per què a eix món de fang torní
després d'estar en la Glòria?

RECORDS DE MA MISSA NOVA¹

Lo primer diumenge d'octubre vinent, dia del «Roser de tot lo món», farà vint-i-cinc anys que la cantí, en la capella de Sant Jordi de mon poble de Folgueroles.² Diada feliç de ma poc aprofitada vida, bella aurora de mon sacerdocí, matinada hermosa d'un dia que se me'n va a la posta, deixa'm recordar-te! Deixa'm aconsolar de les penes presents amb tes dolces recordances! Vull escriure les poques que me'n queden, abans que la rigorosa mà de la vellesa me les arrenque d'una a una amb los cabells de mon cap, que blanquejarà abans de gaire temps; i, quan lo Montseny blanqueja, pobres fulles dels arbres!

Era un dia serè i hermós, mes era un dia d'octubre. Lo Pirineu mostrava ses valls i fondalades sense una congesta de neu, mes sa mateixa netedat feia recordar que els graners no s'escombren mai com lo dia abans d'omplir-se; les rouredes que volten i clapegen lo pla i les pollancredes que s'hi creuen, verdegem encara, mes ja no amb la lluenta verdor de la primavera. L'estiu, amb son mantell de foc, havia tramuntada la serra, i la tardor esgrogueïda s'ensenyoria poc a poc de tots los boscs de la plana. Mes, lo vent de tramuntana, que hi feia ja entrada per la banda de Puigmal, arrombollant alguna fulla seca pels camins, no se m'endua cap il·lusió, ni m'esfullava cap somni. Los aucellets no havien oblidades encara totes ses cançons per entrar en la muda de l'hivern; ans ne retreien alguna, com los vells retrauen los ardots i gentileses de sa joventut. Alguna flor perduda ací i allà sortia encara a somriure al sol que s'allunyava per totes les coses, sinó per mi, que entrava de ple en la, avui ja llunya i enyorada, primavera de la vida.

La capella de Sant Jordi és la gentil corona d'un turonet que, rodó com fet amb un torn, s'aixeca enmig de la Plana de Vic. Quan, en temps primitius, aqueixa era un estany, com diuen los geòlegs, lo turó de Sant Jordi devia ser una illa, mirador des d'on se veuria blavejar d'un cap a l'altre, com una petita mar interior, que tindrien per mirall digne d'elles les muntanyes més altes de Catalunya. Quina raça fou la que coronà sa esmotxada punta amb un magnífic *dolmen*?³ Amb quines eines arrencà aqueixes enormes lloses que semblen vingudes dels cims de l'allunyada Savassona? Per quins camins atravessaren los boscs seculars? Per quins ponts passaren los dos o tres torrents que s'hi entreposen? Aqueix dolmen era un altar, era la casa d'un rei o la tomba d'un patriarca? Lo poble senzill, que fa bé de no voler-se trencar lo cap en qüestions a què els savis no donen resposta, mira aquelles estranyes lloses i se n'entra a pregar en l'oratori. Aneu-los-ho a dir, a mos devots compatricis, que quan se posaren los fonaments de la capella de nostre estimadíssim Patró, ja tres o quatre mil anys havia que aquelles enormes pedres dominaven lo país. Prou feren nostres avis de respectar-les en aquells temps en què eren totalment desconeguts aqueixos monuments. Sols la pedra més acostada al temple està més ajaguda, com si el Sant, recordant-se que era guerrer, amb una empenta s'hagués volgut traure de prop aquell pedró del gentilisme, que, no obstant, deixà gairebé intacte.

Lo poble lligà amb lo fil meravellós de la llegenda eixos dos elements tan llunyans i contradictoris, lo primitiu i el modern, lo celta i el cristià.

Diu que una pastora santa de Puigseslloses guardava les ovelles en aquells endrets, i desitjant resar lo rosari dintre la capella, determinà fer-hi al costat un cortiol, on pogués tancar alguna estona sa ramada, com si fos lo botó d'aquella immensa roda. D'una a una anà a cercar aquelles lloses que duia planes damunt del cap, tot filant per no perdre feina, i a l'arribar al cim del turó les clavava a terra totes dretes formant un clos quadrat que podia tancar fàcilment amb una barra travessera o amb una branca. Des de llavors, sempre que volia encomanarse a Déu, tancava allí son escamot d'ovelles, i se n'entrava a la capella a esplaiar la seva ànima en l'oració. Aixís pogué resar amb més tranquil·litat i fer-se més santa encara.

Ma estimada mare m'ho havia contat aixís moltes vegades, i ella, que m'omplí lo cap de tradicions cristianes i el cor de sentiments, fou la primera d'arribar a Sant Jordi aquell dia ditxós per ella i per mi, i la darrera de sortir-ne. Pobra mare! Ses fervoroses oracions me donaren força per pujar a l'altar per la primera vegada, i qui sap si ajudaren al meu esperit que defallia a acostar-se al més august dels sacrificis. Aquell dia fou de veritable alegria per ella tant com per mi, fou tal vegada lo millor de sa vida, mes ai! fou dels últims, puix no trigà pas gaire temps a morir.⁴ Sa mort fou ditxosa i feliç, si la mort pot ser-ho en aquesta vall de llàgrimes, i si me'n dolguí i me'n dolc encara, no és per ella sinó per mi, per faltar-me des de llavors les ales de sos precis i l'amor de la seva ànima. Algun temps després, anà a reunir-se amb ella mon pare estimadíssim,⁵ que des d'un racó del temple seguia amb sos ulls plens de llàgrimes los passos i moviments del sacerdot novici, que manejava per primera volta l'encenser i alçava amb ses mans tremoloses l'hòstia santa, sol hermós de les ànimes enamorades. En la credença, als peus del gloriós sant Jordi, cremaven uns quants ciris encesos per alguns companys de ma infantesa, i uns quants ramells de flors tardorrenques barrejaven son perfum al de l'encens. La il·lustre filla del comte de Llobregat néta de l'hèroe de l'any vuit, lo general Manso, i les senyoretas germanes Carme i Rosa de Picó,⁶ les havien collides en llur jardí de Torrents, casa pairal de mon pare. Les dues germanes no trigaren a mustigar-se com aquelles flors i no fa gaires anys se n'és volada amb elles, allà on les flors no s'amustiguen, donya Carme Manso. Don Marian Aguiló, lo poeta de fantasia tan gran i rica com son cor, i mossèn Jaume Collell, que no era mossèn encara, me feren costat, ajudant-me aquest la missa. Déu los ho pac a eixos, a don Marian i a donya Emília de Picó i a quants m'acompanyaren de lluny i de prop, no fos més que amb una Ave Maria, fossen companys de lletres o de jocs dels primers anys, als senyors o pobres senzills treballadors del meu poble. Qui sap si a ells só deutor de les moltes mercès que han plogudes sobre mi i que no he sabut aprofitar, com la roca que escup les aigües assaonadores?

Sota les branques dels vellaners i olms de la font del Desmai,⁷ arbre de Guernica de la poesia vigatana, bressol de l'Esbart de sos poetes, nos esperava un dinar senzill, mig de pagès mig de ciutat, que no desdigués de cap de les dues menes d'amics, de per amunt o de per avall, que m'acompanyaven. L'endemà, amb alguns d'aquests i altres companys, aní a celebrar en la capella de *Sant Francesc s'hi moria*, veïna de Sant Jordi, aturant-nos, de tornada, a beure de l'aigua del *Pou de vida*, que molts tenen per miraculosa.⁸

Des d'aquells dies, primers de la lluna de mel del meu sacerdoci, fins lo dia del Roser pròxim vinent, farà vint-i-cinc anys que celebri, sempre que puc, la Santa Missa. Déu no m'ho tinga en retret si no ho he fet amb la devoció que deuria, i de tot cor voldria, i em faça la gràcia de dir-la cada dia millor. Si pogués recordar en quants temples l'hauré celebrada, des de la catedral de Còrdova a Sant Pere de Roma, des de Tànger i la mora Constantina fins a Santa Edwigis de Berlín i a l'església dels dominics de Sant Petersburg, des de la Seu de l'Havana, que guarda les cendres de Colom, fins a la Cova de Betlem i a la roca del Calvari! Que n'he vist, d'oratoris i ermitatges, de temples i basíliques! Que n'he vistes, de capelles de marbre, d'altars de jaspi, de retaules d'alabastre, de bronze i d'argent! Que n'he vists, de pal·lis brodats d'or, de dalmàtiques de brocat, de casulles rajant perles! Mes los senzills ornaments, los altars modestes de *Sant Francesc s'hi moria* i los de Sant Jordi són dels que més me recordo, com si el meu cor s'hi hagués quedat, allà on celebrí el primer sacrifici. Tant de bo que d'aquell cim no hagués baixat a la plana! Tant de bo no haguessen nascut ales a la pobra formiga!⁹ No hauria hagut de trepitjar tantes espines ni hauria hagut de plorar tantes llàgrimes!

La capella de Sant Jordi és, per mi, lo que pel mariner que navega lo port de la pàtria d'on ha feta la primera sortida, i, per l'aucell que va pels aires, lo niu des d'on ha feta la primera volada. Deixau-m'hi, doncs, tornar amb la imaginació, ja que avui no puc d'altra manera. Deixau-m'hi pensar i parlar-ne i escriure'n i rabejar-me en son dolç record.

Des de son cim obiro, sota el campanar de Folgueroles, la caseta de mos pares: cap a migjorn, més enllà de la font del Desmai, veig la pagesia a on tot conreuant la terra i arrossant-la amb la suor de mon front, aprenguí a conreuar la poesia; cap al nord veig, sota el castell d'Orís, l'única parròquia en què he servit com a pastor d'ànimes; veig d'un cap a l'altre la Plana de Vic, l'altívol Montseny i la meitat de nostres Pirineus. Lo nom d'aquest turó és tantost de Sant Jordi tantost de Puigseslloses, és dir, que en sa cima viuen en íntim maridatge la llegenda cristiana i la ciclòpea, les dues fonts de poesia en què he begut amb preferència. Quan traguí a faró mos *Idil·lis i Cants místics*, a algú que volia fer-me escrípol d'haver escrit *L'Atlàntida*, responguí que per alguna cosa havia cantat ma primera missa entre un dolmen i un altar.

